

Inkluzivno izvajanje dodatne strokovne pomoči

Prehod z individualnega na inkluzivno izvajanje ur DSP

■ **Monika Kuntner**, mag. prof. inkl. pedagogike, je asistentka na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, smer Inkluzivna pedagogika, in izvajalka dodatne strokovne pomoči na OŠ Jožeta Moškriča v Ljubljani.

Cilj dodatne strokovne pomoči (v nadaljevanju DSP) je odpravljanje, korekcija oz. kompenzacija otrokovih ovir, motenj in/ali primanjkljajev. V 6. členu Pravilnika o izvajanju DSP je zapisano, da DSP lahko poteka individualno izven oddelka ali v oddelku. V nadaljevanju se bom osredotočila na pomen in prednosti izvajanja DSP v razredu, ki se je v našem primeru izkazala za pozitivno rešitev.

Spremljanje dečka z avtizmom

Deček z avtizmom je bil kot otrok s posebnimi potrebami prepoznani že v vrtcu. Všolal se je z že izdano odločbo, ki mu je zagotavljala prilagojeno izvajanje pouka in 5 ur DSP na teden. Učnih težav ni imel. Bil je zelo razgledan, imel je dober spomin, veliko si je zapomnil, saj je bil kljub igranju med poukom osredotočen na razlago. Imel je bogato besedišče, zelo dobre številске predstave, razvito logično mišljenje in transfer učenja. Dosegal je načrtovane učne cilje in jih ponekod presejal.

Čeprav je bilo v razredu precej otrok iz vrtca, je imel v začetku šolanja težave pri prilagajanju na spremembe: na nove prostore, učitelje, sošolce, pravila, hrup ... Težko se je vživel v čustva in občutja drugih, težje je prevzemal odgovornost za lastne odločitve, vedenje in svoja dejanja. Potrebno je bilo delo na področju razvijanja socialnih veščin, učenja ustreznega vzpostavljanja stikov in odnosa z vrstniki.

Kot izvajalka DSP sem ves čas timsko sodelovala z razredničarko in se vključevala v delo v razredu. To je bilo koristno za vse: za dečka, vrstnike, učiteljico in zame. Delo je bilo bolj kakovostno, individualizirano, prilagojeno tudi drugim učencem, ki so bili tako deležni več spodbude, podpore in pomoči.

Pogosto smo izvajali različne socialne igre, ki so pripomogle k vključevanju in sprejemanju drugačnosti ter spoštljivemu odnosu do vseh udeležencev.

Z dečkom sva se srečevala dnevno, pred začetkom pouka, da sva naredila urnik dejavnosti za posamezen dan. Analizirala sva dogodke prejšnjega dne, se o njih pogovorila in iskala rešitve, ki so bile v tistem trenutku zanj najbolj sprejemljive. Pomembno je bilo, da je bil ob vstopu v razred umirjen in ni imel 'nerazčiščenih računov' preteklih dni.

Prva triada

V začetku sva v okviru DSP socialne veščine najprej urila v kabinetu, izven razreda, z vsakim sošolcem/-ko posebej, nato v manjših skupinah. Začela sva z otroki, ki so ga razumeli, podpirali, sprejemali in so mu bili pripravljene pomagati. Ob koncu prvega razreda je kljub motečim dejavnikom (hrup, nemir, nepredvidljivi dogodki ...) večino že precej uspešno izvajal tudi v razredu in se učil posameznih spretnosti v večji skupini. Socialne zgodbe in igre vlog, v katerih se je uril v parih in v manjših skupinah izven razreda, je imel možnost vsakodnevno prenesti in preizkusiti v konkretnih situacijah v razredu.

V prvi triadi so se pogosto pojavljala obdo-

bja glasnega protesta, trme, joka, kljubovanja, frustracije, če se stvari niso iztekle po njegovih željah. Bila so obdobja, ko ni zmožgel ubesediti težav, ki so mu povzročale stisko in zaradi katerih so se neprimerni vedenjski vzorci in njegov nemir v razredu še

Za dečka je bilo zelo pomembno zavedanje, da ima vsak trenutek na voljo nekoga, ki mu bo prisluhnil in mu pomagal, tudi v odnosih in komunikaciji z učitelji.

povečali. Takrat sem ga v individualni situaciji prosila, naj mi to nariše oz. napiše. Risanje je bilo zanj zelo dober način sproščanja, preko katerega je izrazil svoje razmišljanje in občutke o določeni temi. S pomočjo risbic in zapisov sva potem vsebine lažje ubesedila in analizirala kritične trenutke (Priloga 1). Za uspešnost dela je bilo ključno tudi dobro sodelovanje z učiteljicami in starši. Dnevno smo si izmenjevali informacije, analizirali in vrednotili tekoče dogajanje in tako lažje in uspešneje sledili dečkovemu napredku in mu dajali poenotena sporočila glede sprejemljivosti posameznih vedenjskih odzivov. Hkrati smo ga podpirali, kjer je bilo potrebno. Uvedli smo zvezek za komunikacijo

PRILOGA 1 PRILOGA 2

Vaja, s katero otroka spodbujamo k novim, nenavadnim idejam (foto: arhiv Monike Kuntner)

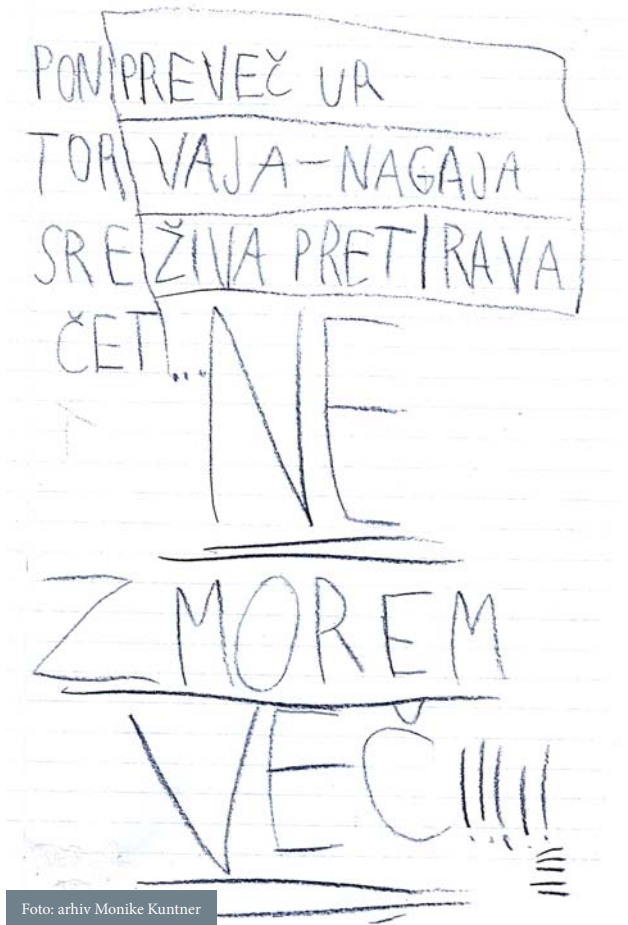
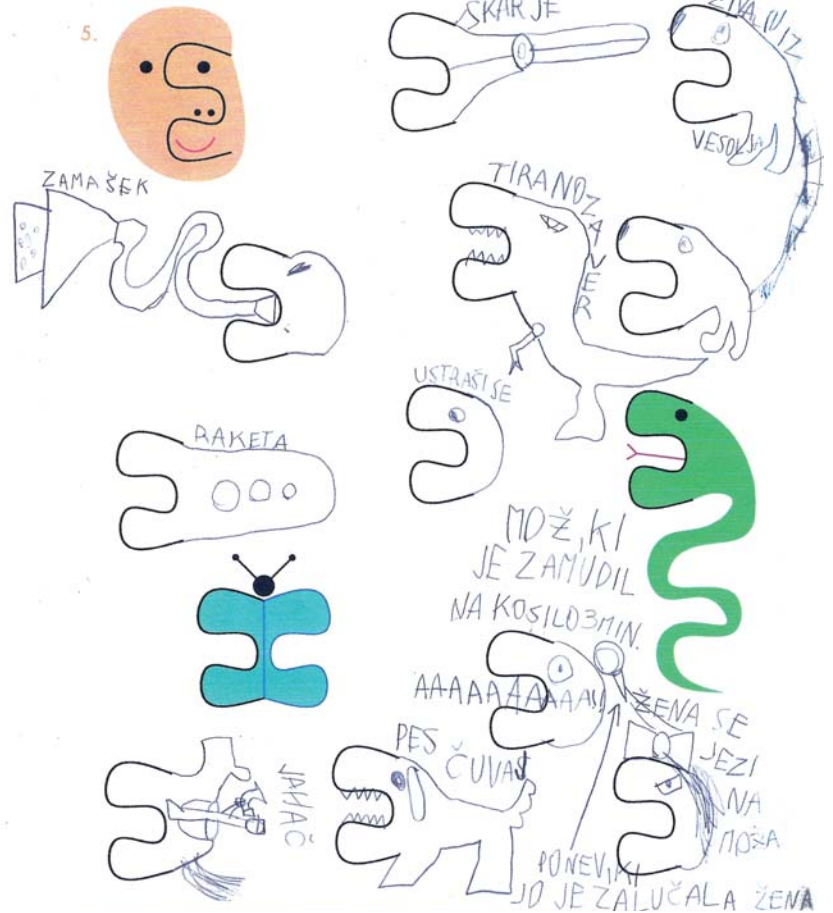

Foto: arhiv Monike Kuntner

med starši in šolo, s čimer smo si prihranili nemalo časa in težav ter pripomogli k hitrejšemu in ustrežnejšemu odzivanju na dečkove težave. Le-te so se pogosto pojavile že doma, pred prihodom v šolo. O njih nas je mati lahko pravočasno obvestila, kar je pogosto služilo tudi za iztočnico vsakodnevne jutranjega pogovora.

V drugem razredu je imel učenec 3 ure namenjene individualni obravnavi, 2 uri pa je bil združen z vrstnikom s podobnimi težavami. Še vedno je imel nekaj posebnosti v vedenju: pri razlagi oz. frontalnem razgovoru pogosto ni sodeloval – treba ga je bilo opozoriti, sicer je odtaval v svoj svet, se pogovarjal sam s seboj ali pa spuščal cvileče glasove; obdobja joka so bila le še občasna, pojavljalo pa se je kljubovanje, če se nekaj ni zgodilo, kot si je zamislil. Ko ni bil zbran, je zašel v svoje misli, v jutranjem krogu je bil pogosto nemiren, glasen, težko je počakal, da je prišel na vrsto, motil je sošolce, glasno komentiral, dajal občutek, da ne posluša, vendar navadno prav odgovoril, ko je bil na

vrsti. Nemiren je bil tudi med poslušanjem govornih vaj: ropotal je s puščico, se vrtel, gugal na stolu. Težave so se pojavljale pri pouku športne vzgoje, ko ni poslušal navodil in se je medtem igral, oddaljil od skupine, počel druge stvari (se npr. ulegel na blazino, tapkal žogo ...), motil učiteljico pri razlagi, potem pa je bil jezen in užaljen, če ga je okregala, planil v jok in ni bil več dozveten za pogovor in analizo dogodka. Jokal je, trmaril in ves čas ponavljal: »Nikoli mi ne bo uspelo.« Pogosto med igrami ni upošteval pravil in je težko prenesel poraz; ni maral hrupa in se je v takem primeru neustrezno vedel: nagajal je sošolkam, delal obrazne grimase, bilo mu je neprijetno, ni želel sodelovati v igri; imel je težave z empatijo; ni znal prevzemati odgovornosti za svoje neustrezno vedenje. Težave je imel tudi pri hranjenju, hrano je ločeval in jokal, da ne bo jedel.

V tretjem razredu so opisane težave še vztrajale, vendar v omiljeni obliki. Viden je bil napredek, saj se je s sošolci bolj ra-

Izvajalec DSP mora biti strokovno usposobljen, znati mora ustvariti ustrezne pogoje in spodbudno okolje za učenje in razvoj ter za uspešno delo z vsakim otrokom s posebnimi potrebami. Biti mora empatičen, timski, fleksibilen, prilagodljiv, saj bo le tako lahko sledil potrebam posameznih otrok s težavami v razvoju.

zumel, čeprav je bil najraje sam. Občutljiv je bil, če se je kdo pošalil na njegov račun. Zaradi nesporazumov je občasno še jokal, vendar se je po pogovoru umiril in nadaljeval z delom. Pogovor je moral biti umirjen, dovoliti mu je bilo treba, da je povedal svoje mnenje, ki ga je bilo potem možno popraviti. Ni prenesel vpitja, saj je takrat tudi sam povzdignil glas in se ob tem še bolj razjezil. V individualni situaciji se je lažje in prej umiril ter bil bolj dojemljiv za pogovor.

PRILOGA 3

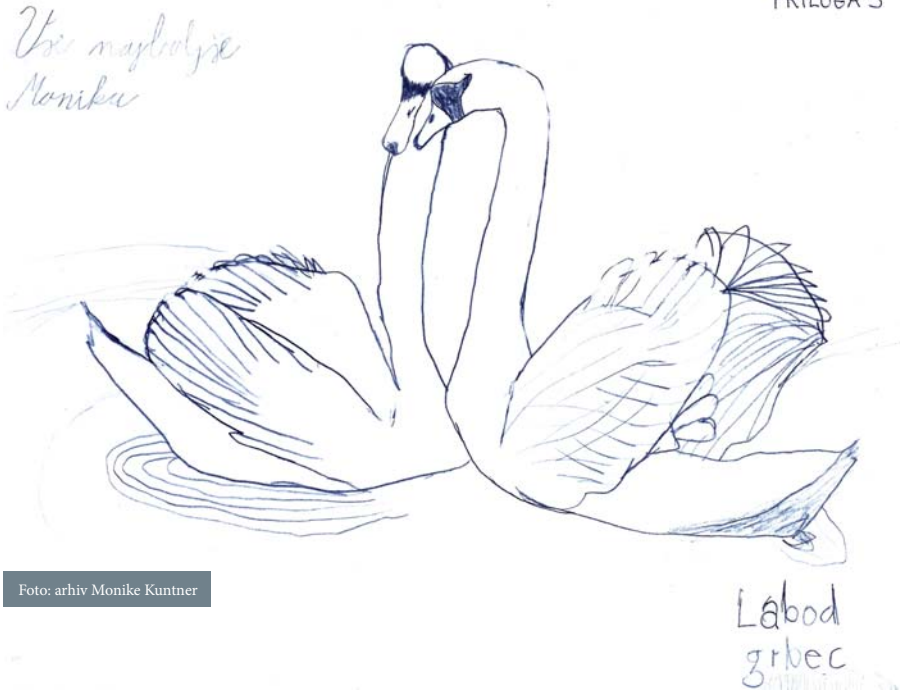

Foto: arhiv Monike Kuntner

Druga triada

Pred začetkom četrtega razreda je bilo treba učiteljico, ki je prevzemala razred, seznaniti s posebnostmi učenca. Zato smo imeli pred začetkom šolskega leta timski sestanek: učiteljica, ki je poučevala v prvi triadi, bodoča učiteljica, učiteljica iz oddelka podaljšanega bivanja in jaz. Z (novo) razredničarko sva dobro sodelovali, si dnevno izmenjevali informacije, se dogovarjali, analizirali, evalvirali in prilagajali delo ter večino ur DSP izvajali v razredu. Nadaljevali sva s strategijo, ki se je izkazala za uspešno. Pri učencu se je začela pojavljati stiska, če je presodil, da je nalog zanj količinsko preveč. Ko ni imel aktivne vloge, se je težko zbral, postal je nemiren, zašel v svoj svet in spuščal glasove ali pa govoril in ropotal. Zelo je bil užaljen in vznemirjen, če ga učiteljica ni vedno, ko je dvignil roko, poklicala, da bi odgovoril na zastavljeno vprašanje. Tudi na opozorila o motečem vedenju med uro se je vedno odzval neprimerno (jok, kljubovanje, včasih izraz nemoči). Še vedno ni znal samostojno rešiti težav (sporov) s sošolci in je potreboval pomoč odrasle osebe. Pogovori so potekali v razredu ali izven njega, z vsakim učencem posebej. Na koncu smo skupaj poiskali rešitev, ki je bila dobra in sprejemljiva za vse. V individualni situaciji sva analizirala, kaj se je zgodilo, in iskala rešitve za nastalo situacijo. Če se o tem nisva pogovarjala sproti, so se

njegova občutja vznemirjenosti ali užaljenosti stopnjevala tudi v podaljšanem bivanju, včasih celo naslednji dan. S pomočjo te strategije je napredoval na področju socialnih odnosov (ni več nagajal vrstnikom). Tudi v analizah situacij je aktivno sodeloval in občasno že sprejel nekatere spremembe v odzivih, ki jih še ni zmožal ponotranjiti, zato ga je bilo treba nanje večkrat opozoriti.

Za dečka je bilo zelo pomembno zavedanje, da ima vsak trenutek na voljo nekoga, ki mu bo prisluhnil in mu pomagal, tudi v odnosih in komunikaciji z učitelji. Še vedno sva nadaljevala z neformalnimi pogovori, saj je bilo nujno, da je stvari 'predelal' sproti, da se je niso kopičile, sicer je trajalo veliko dlje, da se je znova umiril (predvsem notranje). Nepredelane, nakopičene stvari so se v njem stopnjevale (sam jim še ni bil kos) in takrat si je bilo ne glede na urnik treba zanj vzeti čas, mu prisluhniti, pomagati, da se umiri, saj je le tako lahko nadaljeval s šolskim delom.

Učenec je imel odlične risarske sposobnosti (njegove risbe so natančne, bogate, pogosto nenavadne, z veliko podrobnostmi). Rad je risal tudi različne načrte, 'izume'. Deček je v postopku odkrivanja nadarjenih dosegel zahtevani kriterij na testu ustvarjalnosti (dvojno izjemen učenec).

V petem razredu so mu dodelili 4 ure DSP in 1 uro svetovalnih storitev. Ure DSP so bile še vedno namenjene urjenju socialnih veščin in razvijanju talentov. Težave z empati-

jo so se pojavljale redkeje. Ocena je zanj postala zelo pomembna, pomenila mu je merilo uspešnosti. Dvakrat mesečno sva DSP namenjala urjenju socialnih veščin v skupini, ob prisotnosti terapevtskega psa. Pri urah je bil nasmijan, sproščen, igriv, z veseljem je sodeloval, užival, zbrano poslušal navodila, upošteval pravila in dogovore. Veliko je vedel o psih in znal ustrezno prilagajati svoje vedenje njegovi prisotnosti.

Dvakrat tedensko so bile ure DSP namenjene razvijanju talentov. Do izraza je prišla njegova ustvarjalnost pri dopolnjevanju vzorcev, poln je bil izvirnih idej. Slike je dodatno samoiniciativno obogatil z besedilom – zgodbicami. Imel je zelo dobro prostorsko predstavo (Priloga 2). Bil je dobro osredotočen na delo. Imel je dober jezikovni spomin, zapomnil si je tudi težje, manj pogosto rabljene besede. Zaznali smo napredek na področju življenja v druge (empatija). Tudi v analizah situacij je aktivneje sodeloval in že sprejemal nekatere spremembe v odzivih. Uspelo mu jih je ponotranjiti.

V šestem razredu sva ure DSP pogosto namenjala njegovim močnim področjem, npr. risanju, predvsem risanju živali. Za tovrsten izziv sem se odločila v sodelovanju z učiteljico likovne umetnosti, ki me je pri delu usmerjala in mi svetovala izboljšave. Njegove risbe so bile natančne, polne podrobnosti, z ustreznimi velikostnimi razmerji. Med prerisovanjem je bil osredotočen na fotografijo, njegovo opazovanje je bilo poglobljeno, pri delu je bil skoncentriran, sproščen, ustvarjalen, natančen in je vidno užival (primer: Priloga 3).

Zelo je bil motiviran tudi za delo na področju 3D-oblikovanja s pomočjo IKT. Rad je ustvarjal v programu *Tinkercad*. Med delom je bil umirjen, osredotočen na nalogo. Njegove rešitve so bile drugačne, izvirne.

Ustvariti pogoje

Izvajalec DSP mora biti strokovno usposobljen, znati mora ustvariti ustrezne pogoje in spodbudno okolje za učenje in razvoj ter za uspešno delo z vsakim otrokom s posebnimi potrebami. Biti mora empatičen, timski, fleksibilen, prilagodljiv, saj bo le tako lahko sledil potrebam posameznih otrok s težavami v razvoju. Kompetenten strokovni delavec mora znati tudi vzpostaviti primeren dialog s starši. ◀